

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

z dnia 17 listopada 1964 r. (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1360 ze zm.)

(wyciąg)

Tytuł wstępny. Przepisy ogólne

Art. 4¹.¹

*Nadużycie
prawa
procesowego*

Z uprawnienia przewidzianego w przepisach postępowania stronom i uczestnikom postępowania nie wolno czynić użytku niezgodnego z celem, dla którego je ustanowiono (nadużycie prawa procesowego).

Spis treści

A. Komentarz	3. Sankcja
1. Istota przepisu	4. Definicje
2. Składanie bezzasadnych wniosków o zwolnienie od kosztów	B. Linia orzecznicza

A. Komentarz

1. Istota przepisu. Komentowany artykuł wprowadza do KPC zakaz nadużywania prawa procesowego. Dotychczas ten zakaz był wyprawdany z art. 3 KPC. Na gruncie tego artykułu w orzecznictwie przyjęto, że przejawem działania

¹ Art. 4¹ dodany ustawą z dnia 4.07.2019 r. (druk sejmowy Nr 3137), która wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

sprzecznego z dobrymi obyczajami jest podejmowanie przez stronę czynności, przewidzianych wprawdzie przez ustawę i formalnie dopuszczalnych, które jednak – w okolicznościach konkretnej sprawy – są wykorzystywane niezgodnie z funkcją przepisu, w sposób nieodpowiadający rzeczywistemu celowi przyznanego uprawnienia i naruszający prawo drugiej strony do uzyskania efektywnej ochrony prawnej.

Ważne
dla
praktyki

Zgodnie z post. SN z 16.6.2016 r. (V CSK 649/15, Legalis) przejawem nadużycia prawa procesowego jest **wielokrotne składanie przez stronę wniosków o wyłączenie sędziego**, opartych na tych samych ogólnikowych zarzutach, niedających się zweryfikować i w sposób oczywisty godzących w powagę sądu, jest nadużyciem praw procesowych.

Innym przejawem nadużycia prawa procesowego jest wniesienie skargi na przewlekłość postępowania tuż przed prawomocnym zakończeniem postępowania, w sytuacji gdy termin rozprawy odwoławczej został wyznaczony z odpowiednim wyprzedzeniem. W tej sytuacji chodzić może o chęć uzyskania nienależnego odszkodowania (zob. post. SN z 13.6.2017 r., III SPP 24/17, Legalis).

Ważne
dla
praktyki

2. Składanie bezzasadnych wniosków o zwolnienie od kosztów. Kolejnym przejawem nadużycia prawa procesowego jest **składanie kolejnych bezzasadnych wniosków o zwolnienie od kosztów urzędu**, podczas gdy nie zaszła żadna okoliczność uzasadniająca ich uwzględnienie (zob. post. NSA z 21.10.2016 r., I OZ 1102/16, Legalis). To samo będzie dotyczyć kolejnych wniosków o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

3. Sankcja. Dotychczas nie było sformułowanej sankcji za nadużycie prawa procesowego. Nowelizacja w art. 226² KPC wprowadza taką sankcję i polega ona na tym, że po stwierdzeniu nadużycia przez stronę prawa procesowego, sąd może w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie:

- 1) stronę nadużywającą skazać na grzywnę do trzech tysięcy zł – art. 163 KPC;
 - 2) niezależnie od wyniku sprawy podwyższyć przypadające od strony nadużywającej koszty procesu, a nawet nałożyć na nią obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, odpowiednio do spowodowanej nadużyciem zwłoki w rozpoznaniu sprawy;
- powyższe sankcje sąd może zastosować z własnej inicjatywy.

Natomiast na wniosek strony przeciwnej sąd może zastosować następujące sankcje:

- 1) przyznać od strony nadużywającej koszty procesu podwyższone odpowiednio do spowodowanego nadużyciem zwiększenia nakładu pracy strony przeciwnej na prowadzenie sprawy – nie więcej jednak niż dwukrotnie;
- 2) zasądzić od strony nadużywającej odsetki należne od zasądzonego świadczenia w stopie podwyższonej odpowiednio do spowodowanej nadużyciem zwłoki w rozpoznaniu sprawy – nie więcej jednak niż dwukrotnie.

Należy zauważyć, że ocena, czy dana czynność jest nadużyciem prawa procesowego, będzie podlegała dyskrekcji sędziowskiej. W takim razie w praktyce strona przeciwna, wskazując sądowi, że dana czynność procesowa jest nadużyciem, będzie musiała wykazać, że rzeczywisty jej cel jest inny niż deklarowany. Raczej nie ma co liczyć na to, że strona dokonująca takiej czynności sama to przyzna.

4. Definicje. Niezależnie od klauzuli generalnej nadużycia czynności procesowej ustawodawca wprowadził definicje poszczególnych czynności będących nadużyciem prawa procesowego i są to:

- 1) wniesienie pisma niebędącego pozwem;
- 2) wniesienie pozwu oczywiście bezzasadnego;
- 3) wnoszenie zażaleń dla zwłoki;
- 4) wnoszenie bezpodstawnych lub kolejnych wniosków o wyłączenie sędziego;
- 5) wnoszenie jedynie dla zwłoki wniosków o sprostowanie, uzupełnienie i wykładnię wyroku.

Wprowadzony nowelą art. 186¹ KPC stanowi, że pismo, które zostało wniesione jako pozew, a z którego treści nie wynika żądanie rozpoznania sprawy, przewodniczący może zwrócić wnoszącemu bez żadnych dalszych czynności. Chodzi o sytuacje (niezbyt częste), gdy strona wnosi pismo zatytułowane pozew, ale w istocie nie zawiera ono żądania rozpoznania sprawy. W takim razie sąd nie będzie nadawał biegu sprawie i wzywał strony do uzupełnienia braków takiego pisma, jak ma to miejsce na podstawie art. 130 KPC. Natomiast zwrot takiego pisma podlega kontroli instancyjnej, a to na podstawie znowelizowanego art. 394 § 1 KPC, który stanowi, że zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest zwrot pisma wniesionego jako pozew, z którego nie wynika żądanie rozpoznania sprawy. W konsekwencji pismo takie nie wywoła skutków, jakie powoduje wniesienie pozwu, czyli przykładowo

nie będzie stanu zawisłości sporu, nie dojdzie do przerwania biegu przedawnienia na podstawie art. 123 § 1 KC.

B. Linia orzecznicza

Zakaz nadużywania praw procesowych przez strony

Zakaz nadużywania praw procesowych wywodzony z zasady uczciwego i rzetelnego procesu, obowiązku uczciwego, zgodnego z dobrymi obyczajami działania uczestników postępowania oraz z celu (istoty) postępowania cywilnego umożliwia przeciwdziałanie wykorzystywaniu określonego uprawnienia procesowego w sposób sprzeczny z funkcją przepisów oraz może mieć znaczenie dla wykładni i stosowania przepisów postępowania przez sąd i przekładać się na konkretne decyzje procesowe.

Post. SN z 16.6.2016 r., V CSK 649/15, Legalis

Wniesienie skargi na przewlekłość postępowania tuż przed prawomocnym zakończeniem postępowania jako nadużycie prawa procesowego

Zachowanie skarżącego, wnoszącego skargę na przewlekłość postępowania tuż przed terminem rozprawy apelacyjnej, o którym wiedział kilka miesięcy wcześniej, może być uznane za naruszające wynikający z art. 3 KPC (stosowanego w postępowaniu ze skargi na przewlekłość postępowania na podstawie art. 8 ust. 2 ustawy z 17.6.2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w związku z art. 394¹ § 3 w związku z art. 398 w związku z art. 391 § 1 KPC) obowiązek stron i uczestników postępowania dokonywania czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, co obejmuje także nienadużywanie praw procesowych.

Post. SN z 13.6.2017 r., III SPP 24/17, Legalis

Odroczenie rozprawy z powodu nieobecności strony wywołanej jej chorobą

Chociaż zakaz naruszania praw procesowych nie uzyskał dotychczas statusu normatywnego, konstrukcja ta jest współcześnie w nauce prawa powszechnie uznawana za obowiązującą zasadę prawa procesowego, a wyprowadza się ją z zasady rzetelnego procesu, obowiązku uczciwego (zgodnego z dobrymi obyczajami) działania uczestników postępowania oraz celu (istoty) procesu, którym jest rzeczywista ochrona praw podmiotowych wynikających z prawa materialnego. Zasada ta może znaleźć zastosowanie w sytuacji, w której określone uprawnienie mieści się w dyspozycji normy procesowej, lecz skorzystanie z niego służy innemu celowi niż uzyskanie ochrony praw podmiotowych, a skutek wykonania tego uprawnienia byłby sprzeczny z przeznaczeniem procesowym przepisu i z ekonomią procesową. Zakaz nadużywania praw procesowych umożliwia więc przeciwdziałanie wykorzystywaniu prawa w sposób sprzeczny z funkcją przepisów oraz może mieć znaczenie dla wykładni i stosowania przepisów postępowania przez sąd. Zasada zakazująca nadużycia praw procesowych, sformułowana przed zmianą art. 3 KPC, znajduje w nim obecnie mocne oparcie, gdyż z zawartej w przepisie klau-

zuli dobrych obyczajów wynika nałożenie na strony powinności rzetelnego wykorzystywania swoich uprawnień, a zatem nienadużywania ich.

Uchw. SN z 11.12.2013 r., III CZP 78/13, OSNC 2014, Nr 9, poz. 87

Art. 5.

Pouczanie
stron

W razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych.

Art. 5.² § 1. W razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania niezastępowanym przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuraturię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory pouczeń, których udzielania na piśmie wymaga kodeks, mając na względzie konieczność zapewnienia komunikatywności przekazu.

§ 3. Wzory pouczeń, o których mowa w § 2, wraz z ich tłumaczeniami na języki obce najczęściej wykorzystywane w obrocie z zagranicą Minister Sprawiedliwości udostępnia na stronie internetowej urzędu obsługującego.

Art. 5.³ § 1. W razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych.

§ 2. Jeżeli w sprawie mogą być ujawnione okoliczności objęte ochroną informacji niejawnych sąd poucza strony o treści art. 87 § 1¹.

Spis treści

A. Komentarz

1. Zmiany w przepisie
2. Pouczenie stron o zastępstwie procesowym

B. Linia orzecznicza

² Art. 5 w brzmieniu ustawy z dnia 4.07.2019 r. (druk sejmowy Nr 3137), która wchodzi w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia.

³ W art. 5 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Nr z wykazu RCL – UD 180), który wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

A. Komentarz

1. Zmiany w przepisie. W komentowanym artykule dodano dwa paragrafy. W § 2 zawarta jest delegacja dla Ministra Sprawiedliwości do określenia rozporządzeniem wzorów pouczeń na piśmie, jakie wymagane są przez KPC w taki sposób, aby były one zrozumiałe dla stron. Przykładowo będzie chodzić o obowiązek pouczenia stron wynikający z art. 205² § 1 KPC. Natomiast § 3 przewiduje konieczność udostępnienia na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości wzorów pouczeń pisemnych wymaganych przez KPC wraz z tłumaczeniami na języki obce najczęściej wykorzystywane w obrocie z zagranicą. Zapewne będzie chodziło o tłumaczenia na język angielski, niemiecki, francuski, hiszpański i włoski.

2. Pouczenie stron o zastępstwie procesowym. W komentowanym artykule dotychczasową treść oznaczono jako § 1 i dodano § 2. Paragraf 2 stanowi, że jeżeli mają być ujawnione okoliczności objęte ochroną informacji niejawnych, sąd poucza strony o obowiązkowym zastępstwie stron przez adwokata, radcę prawnego lub osobę uprawnioną zgodnie z przepisami ustawy z 5.8.2010 r. o ochronie informacji niejawnych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 742). Zgodnie z art. 6 ust. 1 OchrInfU osobą uprawnioną jest osoba, która nadaje klauzulę tajności i ma uprawnienie do podpisania dokumentu lub oznaczenia innego niż dokument materiału.

B. Linia orzecznicza

Brak pouczenia ze strony sądu jako zarzut odwoławczy

1. Z art. 5 KPC nie wynika powinność sądu o charakterze bezwzględnego obowiązku udzielania w każdym wypadku pouczeń osobom stającym przed sądem tylko dlatego, że występują bez zawodowego pełnomocnika. Udzielenie pouczenia musi być uzasadnione oraz zależy od oceny i uznania sądu. Sąd powinien udzielać pouczeń, tak aby zachować bezstronność i nie wywołać wrażenia lub narazić się na zarzut stronniczości drugiej strony.

2. Brak pouczenia nie powoduje nieważności postępowania lecz rozważany jest w aspekcie naruszenia przepisu postępowania (art. 5 KPC), mającego wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 KPC). Odnosi się to również do ubezpieczonych odwołujących się od decyzji organu rentowego.

Post. SN z 21.3.2018 r., II UK 231/17, Legalis

Przesłanki wyłączenia jawności informacji

Z przepisu art. 5 ust. 4 ustawy z 5.8.2010 r. o ochronie informacji niejawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 412) wynika, że jawność informacji podlega wyłączeniu jako informacji za-

strzeżonej, jeżeli ich nieuprawnione ujawnienie może mieć szkodliwy wpływ na wykonywanie przez organy władzy publicznej lub inne jednostki organizacyjne zadań w określonym wyżej zakresie.

Wyr. WSA w Krakowie z 15.9.2017 r., II SA/Kr 1043/17, Legalis

Art. 6.

Postulat
szybkości
postępowania

§ 1. Sąd powinien przeciwdziałać przewlekaniu postępowania i dążyć do tego, aby rozstrzygnięcie nastąpiło na pierwszym posiedzeniu, jeżeli jest to możliwe bez szkody dla wyjaśnienia sprawy.

§ 2. Strony i uczestnicy postępowania obowiązani są przytaczać wszystkie okoliczności faktyczne i dowody bez zwłoki, aby postępowanie mogło być przeprowadzone sprawnie i szybko.

§ 2.⁴ Strony i uczestnicy postępowania obowiązani są przytaczać wszystkie fakty i dowody bez zwłoki, aby postępowanie mogło być przeprowadzone sprawnie i szybko.

A. Komentarz

1. Zmiany w przepisie. W komentowanym art. 6 § 2 KPC zmieniony zostaje termin „okoliczności faktyczne” na „fakty”, co nie zmienia znaczenia niniejszego przepisu.

Art. 9.

Zasada
jawności

§ 1. Rozpoznawanie spraw odbywa się jawnie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Strony i uczestnicy postępowania mają prawo przeglądać akta sprawy i otrzymywać odpisy, kopie lub wyciągi z tych akt. Treść protokołów i pism może być także udostępniana w postaci elektronicznej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe (system teleinformatyczny) albo innego systemu teleinformatycznego służącego udostępnianiu tych protokołów lub pism.

§ 2. Strony i uczestnicy postępowania mają prawo do otrzymania z akt sprawy zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku, chyba że protokół został sporządzony wyłącznie pisemnie. Przewodniczący wydaje z akt sprawy zapis dźwięku, jeżeli wydaniu zapisu obrazu i dźwięku sprzeciwia się ważny interes publiczny lub prywatny.

§ 3. Jeżeli posiedzenie odbyło się przy drzwiach zamkniętych strony i uczestnicy postępowania mają prawo do otrzymania z akt sprawy jedynie zapisu dźwięku.

⁴ Art. 6 § 2 w brzmieniu ustawy z dnia 4.07.2019 r. (druk sejmowy Nr 3137), która wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

§ 4.⁵ Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo ujawnienia informacji niejawnych, przeglądanie akt, sporządzanie odpisów i kopii odbywa się z zachowaniem rygorów określonych przez sąd, a w razie nieobecności przewodniczącego lub po prawomocnym zakończeniu postępowania – przez prezesa sądu. Uwierzytelnionych odpisów i kopii dokumentów zawierających takie informacje oraz zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku nie wydaje się.

§ 5.⁶ Prawo przeglądania dokumentów z akt sprawy zawierających informacje niejawne oraz dostępu do innych informacji niejawnych zgromadzonych w tych aktach mają strony i uczestnicy postępowania, ich przedstawiciele ustawowi i pełnomocnicy, z zastrzeżeniem art. 78¹ § 3.

§ 6.⁷ Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia sposób sporządzania, przechowywania i udostępniania protokołów, pism i innych dokumentów lub przedmiotów, na które rozciąga się obowiązek zachowania w tajemnicy informacji niejawnych albo zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji oraz dopuszczalny sposób powoływania się na takie protokoły, pisma, dokumenty i przedmioty w orzeczeniach i pismach procesowych, mając na uwadze konieczność zapewnienia właściwej ochrony tajemnicy przed nieuprawnionym ujawnieniem.

Spis treści

A. Komentarz

1. Niebezpieczeństwo ujawnienia informacji niejawnych

2. Przeglądanie dokumentów zawierających informacje niejawne

B. Linia orzecznicza

A. Komentarz

1. Niebezpieczeństwo ujawnienia informacji niejawnych. W art. 9 KPC dodano § 4, 5 i 6. Zgodnie z nowym § 4, jeśli zachodzi niebezpieczeństwo ujawnienia informacji niejawnych, przeglądanie akt, sporządzanie odpisów i kopii odbywa się z zachowaniem rygorów określonych przez sąd. Jeśli przewodni-

⁵ Art. 9 § 4 dodany projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Nr z wykazu RCL – UD 180), który wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

⁶ Art. 9 § 5 dodany projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Nr z wykazu RCL – UD 180), który wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

⁷ Art. 9 § 6 dodany projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Nr z wykazu RCL – UD 180), który wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

czący nie jest obecny lub po zakończeniu sprawy, decyzję podejmuje prezes sądu. Przeglądanie takich akt będzie się odbywało w kancelarii tajnej sądu, sporządzenie odpisów lub kopii będzie możliwe, tylko jeśli nie spowoduje to ujawnienia informacji niejawnych. Natomiast z akt sprawy niemożliwe jest wydanie uwierzytelnionych odpisów, kopii oraz zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku zawierających informacje niejawne.

2. Przeglądanie dokumentów zawierających informacje niejawne. Paragraf 5 komentowanego artykułu przewiduje uprawnienie do przeglądania dokumentów zawierających informacje niejawne znajdujące się w aktach sprawy i dostępu do innych informacji niejawnych zgromadzonych w tych aktach: stron, uczestnikom postępowania, ich przedstawicielom ustawowym i pełnomocnikom. Uprawnienie to jest ograniczone w związku z wstąpieniem interwenienta ubocznego do sprawy, w której mogą być ujawnione okoliczności objęte ochroną informacji niejawnych. Podmiotowi wstępującemu do sprawy, do czasu uprawomocnienia się postanowienia o dopuszczeniu do udziału w sprawie w charakterze interwenienta ubocznego, nie przysługuje prawo przeglądania dokumentów z akt sprawy zawierających informacje niejawne, dostępu do innych informacji niejawnych zgromadzonych w aktach sprawy oraz udziału w posiedzeniu, podczas którego mogą być ujawnione okoliczności objęte ochroną informacji niejawnych.

B. Linia orzecznicza

Dochowanie adwokackiej tajemnicy zawodowej przy sporządzaniu opinii prawnej w siedzibie kancelarii

Powierzenie adwokatowi kopii dokumentów obejmujących tajemnicę przedsiębiorstwa, w celu sporządzenia opinii prawnej nie może być utożsamiane z naruszeniem obowiązku dochowania tej tajemnicy. Adwokat obowiązany jest dochować tajemnicy zawodowej niezależnie od tego, czy dokonuje zlecone czynności w siedzibie przedsiębiorcy, czy też we własnej kancelarii, umiejscowionej poza tą siedzibą.

Wyr. SN z 21.2.2013 r., I CSK 536/12, Legalis

Art. 9¹.⁸

Zgoda
na utrwalanie
przebiegu
posiedzenia

§ 1. Nie jest wymagane zezwolenie sądu na utrwalanie przez strony lub uczestników postępowania przebiegu posiedzeń i innych czynności sądowych, przy których są obecni, za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk.

§ 2. Strony i uczestnicy postępowania uprzedzają sąd o zamiarze utrwalenia przebiegu posiedzenia lub innej czynności sądowej za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk.

§ 3. Sąd zakazuje stronie lub uczestnikowi postępowania utrwalenia przebiegu posiedzenia lub innej czynności sądowej za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk, jeżeli posiedzenie lub jego część odbywa się przy drzwiach zamkniętych lub sprzeciwia się temu względ na prawidłowość postępowania.

Spis treści

A. Komentarz

1. Nagrywanie

2. Rejestracja dźwięku

3. Rejestracja obrazu

4. Zakaz

5. Zaskarżenie

A. Komentarz

1. Nagrywanie. Dodany art. 9¹ KPC zastępuje dotychczasowy art. 162¹ KPC. Nowa regulacja jest szersza niż dotychczasowa, ponieważ do tej pory można było wnosić o nagrywanie przebiegu tylko posiedzenia. Natomiast nowość polega na możliwości nagrywania nie tylko posiedzeń sądu, lecz także:

- 1) przesłuchania świadków niepełnosprawnych w trybie art. 263 KPC;
- 2) przejrzenia ksiąg i dokumentów przedsiębiorstwa w jego siedzibie przez sąd lub sędziego wyznaczonego w trybie art. 249 § 2 KPC;
- 3) oględzin oryginałów dokumentów znajdujących się w aktach organów władzy publicznej i innych organów państwowych w trybie art. 250 § 2 KPC;
- 4) oględzin przedmiotów lub osób w trybie art. 292–298 KPC.

2. Rejestracja dźwięku. Komentowany artykuł wprowadza możliwość rejestracji tylko dźwięku – bez możliwości rejestracji obrazu. Strona mająca zamiar utrwalać dźwięk musi tylko uprzedzić o tym sąd. W poprzednim stanie prawnym wymagana była zgoda sądu na utrwalanie dźwięku.

⁸ Art. 9¹ dodany ustawą z dnia 4.07.2019 r. (druk sejmowy Nr 3137), która wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

3. Rejestracja obrazu spowodowałaby upublicznienie wizerunków stron i innych osób biorących udział w postępowaniu cywilnym. Z pewnością ujawnienie wizerunków osób biorących udział w postępowaniu cywilnym rodziłoby dalsze implikacje w postaci konieczności zmian ustawodawstwa w zakresie możliwości publikacji wizerunku.

4. Zakaz. Natomiast warty uwagi jest, że sąd obligatoryjnie zakazuje stronie lub uczestnikowi postępowania utrwalania przebiegu posiedzenia lub innej czynności sądowej za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk, jeżeli posiedzenie lub jego część odbywa się przy drzwiach zamkniętych lub sprzeciwia się temu względ na prawidłowość postępowania. Przykładowo wykluczona jest możliwość utrwalania dźwięku na posiedzeniu przygotowawczym, a to zgodnie z art. 205⁸ § 1 KPC.

5. Zaskarżenie. Odmowa utrwalania dźwięku nie podlega zaskarżeniu, ale będzie mogła być przedmiotem rozpoznania w apelacji w trybie art. 380 KPC.

Rozdział 1. Właściwość rzeczowa

Oddział 1. Podstawy właściwości

Art. 17.

Właściwość
sądów
okręgowych

Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy:

- 1) o prawa niemajątkowe i łącznie z nimi dochodzone roszczenia majątkowe oprócz spraw o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka, o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa oraz o rozwiązanie przysposobienia;
- 2) o ochronę praw autorskich i pokrewnych, jak również dotyczących wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów skalonych oraz o ochronę innych praw na dobrach niematerialnych;
- 2)⁹ *(skreślony)*
- 3) o roszczenia wynikające z Prawa prasowego;

⁹ Art. 17 pkt 2 skreślony projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Nr z wykazu RCL – UD 497), który wchodzi w życie 1.1.2020 r.

- 4) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych, oprócz spraw o alimenty, o naruszenie posiadania, o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami, o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym oraz spraw rozpoznawanych w elektronicznym postępowaniu upominawczym;
- 4¹⁾ o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni;
- 4²⁾ o uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie nieistnienia uchwał organów osób prawnych lub jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną;
- 4²⁾¹⁰ o uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie istnienia lub nieistnienia uchwał organów osób prawnych lub jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną;
- 4³⁾ o zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji;
- 4³⁾¹¹ (skreślony)
- 4⁴⁾ o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem;
- 4⁵⁾ o roszczenia wynikające z naruszenia praw przysługujących na mocy przepisów o ochronie danych osobowych.
- 5) (uchylony)
- 6) (uchylony)

Spis treści

A. Komentarz

- 1. Powiększenie właściwości rzeczowej sądów okręgowych

B. Linia orzecznicza

A. Komentarz

1. Powiększenie właściwości rzeczowej sądów okręgowych. Zmianą tą dodano do właściwości rzeczowej sądów okręgowych sprawy o ustalenie istnienia uchwał organów osób prawnych lub jednostek organizacyjnych bez osobowości prawnej, ale mające przyznaną ustawą zdolność prawną. Jest to zmiana oczy-

¹⁰ Art. 17 pkt 4² w brzmieniu ustawy z dnia 4.07.2019 r. (druk sejmowy Nr 3137), która wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

¹¹ Art. 17 pkt 4³ skreślony projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Nr z wykazu RCL – UD 497), który wchodzi w życie 1.1.2020 r.

wista, bo skoro sądy okręgowe dotychczas rozpatrywały sprawy o ustalenie nieistnienia uchwał, to nie ma żadnej przyczyny, aby ten sąd nie rozpoznawał spraw o ustalenie istnienia takich uchwał.

B. Linia orzecznicza

Sąd okręgowy jako właściwy w sprawach o zadośćuczynienie za krzywdę wyrządzoną naruszeniem dóbr osobistych przez opublikowanie materiału prasowego

Sprawy o zadośćuczynienie za krzywdę wyrządzoną naruszeniem dóbr osobistych przez opublikowanie materiału prasowego należą do właściwości sądu okręgowego (art. 17 pkt 3 KPC).

Uchw. SN z 10.7.2015 r., III CZP 36/15, Legalis

Charakter sprawy dotyczącej rozstrzygnięcia o zasadności roszczenia o zaniechanie immisji niematerialnych

Sprawa, której przedmiotem jest rozstrzygnięcie o zasadności roszczenia o zaniechanie immisji niematerialnych dochodzonego na podstawie art. 144 w zw. z art. 222 § 2 KC, nie ma charakteru sprawy niemajątkowej w rozumieniu art. 17 pkt 1 KPC.

Post. SN z 22.11.2013 r., III CZ 55/13, Legalis

Art. 18.

Przekazanie sprawy sądowi okręgowemu

§ 1. Jeżeli przy rozpoznawaniu sprawy w sądzie rejonowym powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd ten może przekazać sprawę do rozpoznania sądowi okręgowemu. Postanowienie o przekazaniu sprawy wymaga uzasadnienia.

§ 2. Sąd okręgowy może przed pierwszą rozprawą odmówić przyjęcia sprawy do rozpoznania i zwrócić sprawę sądowi rejonowemu, jeżeli uzna, że poważne wątpliwości nie zachodzą. Postanowienie zapada na posiedzeniu niejawnym w składzie trzech sędziów i wymaga uzasadnienia. Ponowne przekazanie tej samej sprawy przez sąd rejonowy nie jest dopuszczalne.

§ 2.¹² *Przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę sąd okręgowy może odmówić przyjęcia sprawy do rozpoznania i zwrócić ją sądowi rejonowemu, jeżeli uzna, że poważne wątpliwości nie zachodzą. Postanowienie zapada w składzie trzech sędziów i wymaga uzasadnienia. Ponowne przekazanie tej samej sprawy przez sąd rejonowy nie jest dopuszczalne.*

¹² Art. 18 § 2 w brzmieniu ustawy z dnia 4.07.2019 r. (druk sejmowy Nr 3137), która wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Spis treści

A. Komentarz

B. Linia orzecznicza

1. Odmowa przyjęcia sprawy przez sąd okręgowy

A. Komentarz

1. Odmowa przyjęcia sprawy przez sąd okręgowy. Regulacja dotyczy odmowy przyjęcia przez sąd okręgowy sprawy i jej zwrócenia, w przypadku gdy poważne wątpliwości nie zachodzą. Dotychczasowa regulacja przewidywała wydanie postanowienia na posiedzeniu niejawnym, a nowy przepis dopuszcza odbycie takiego posiedzenia jawnie.

B. Linia orzecznicza

Przekazanie sprawy do rozpoznania sądowi wojewódzkiemu w toku ponownego rozpoznania sprawy

Sąd powiatowy może w trybie art. 18 KPC przekazać sprawę sądowi wojewódzkiemu również w toku ponownego jej rozpoznawania, jeżeli nie dotyczy to zagadnienia prawnego wyjaśnionego już w uzasadnieniu orzeczenia uchylającego poprzedni wyrok. Sąd wojewódzki przyjmując w tym trybie sprawę jest związany oceną prawną sądu wojewódzkiego, który rozpoznał poprzednio sprawę w postępowaniu rewizyjnym (art. 389 KPC).

Wyr. SN z 11.10.1967 r., II CR 148/67, Legalis

Oddział 2. Wartość przedmiotu sporu

Art. 25.

Sprawdzenie

§ 1. Sąd może na posiedzeniu niejawnym sprawdzić wartość przedmiotu sporu oznaczoną przez powoda i zarządzić w tym celu dochodzenie.

§ 1.¹³ *Sąd może sprawdzić wartość przedmiotu sporu oznaczoną przez powoda i zarządzić w tym celu dochodzenie.*

§ 2. Po doręczeniu pozwu sprawdzenie nastąpić może jedynie na zarzut pozwanego, zgłoszony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

§ 3. Jeżeli sąd w wyniku sprawdzenia wartości przedmiotu sporu uzna się za niewłaściwy, przekaze sprawę sądowi właściwemu; jeżeli jest kilka sądów właściwych – przekaze temu z nich, który wskaże powód.

¹³ Art. 25 § 1 w brzmieniu ustawy z dnia 4.07.2019 r. (druk sejmowy Nr 3137), która wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Spis treści

A. Komentarz

1. Sprawdzenie wartości przedmiotu sporu

B. Linia orzecznicza

A. Komentarz

1. Sprawdzenie wartości przedmiotu sporu. Dotychczasowa regulacja przewidywała, że sąd sprawdza wartość przedmiotu sporu na posiedzeniu niejawnym. Nowa regulacja przyjmuje, że sprawdzenie wartości przedmiotu sporu może być dokonane również i na posiedzeniu jawnym.

B. Linia orzecznicza

Niezmienność wartości przedmiotu sporu i przedmiotu zaskarżenia niesprawdzonej przez sąd pierwszej instancji

Wskazana w pozwie wartość przedmiotu sporu, która nie została sprawdzona przez sąd pierwszej instancji w myśl art. 25 § 1 i 2 KPC, pozostaje aktualna w postępowaniu apelacyjnym (art. 368 § 2 KPC) i kasacyjnym (art. 368 § 2 w zw. z art. 398⁴ § 3 i art. 398²¹ KPC).

Post. SN z 19.12.2017 r., I PZ 12/17, Legalis

Zasada stałości wartości przedmiotu sporu

Wskazana przez powoda wartość przedmiotu sporu, która nie została sprawdzona przez sąd pierwszej instancji (art. 25 KPC), pozostaje aktualna w postępowaniu apelacyjnym (art. 368 § 2 KPC), a następnie w postępowaniu kasacyjnym (art. 368 § 2 w zw. z art. 398⁴ § 3 i art. 398²¹ KPC).

Post. SN z 24.11.2016 r., III CZ 46/16, Legalis

Rozdział 2. Właściwość miejscowa

Oddział 2. Właściwość przemienna

Art. 31.

Isłota

Powództwo w sprawach objętych przepisami oddziału niniejszego wytoczyć można bądź według przepisów o właściwości ogólnej, bądź przed sąd oznaczony w przepisach poniższych.